

Neftqazçıxarmada sənaye klasterlərinin tətbiqi ilə mövcud idarəetmə strukturunun təkmilləşdirilməsi imkanları

Z.A. Quliyev¹, G.N. Səfərova²

¹"Neftqazəlmətdəqiqatlayihə" İnstitutu

²Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti

Açar sözlər: neftqazçıxarma, kontrollinq sistemləri, sahə klasterləri, inkişaf konsepsiyası, investisiyalarnı idarə edilməsi.

DOI.10.37474/0365-8554/2022-03-59-62

e-mail: ziyaguliyev7@gmail.com

Возможности улучшения существующей структуры управления в нефтегазодобыче с внедрением промышленных кластеров

Z.A. Кулиев¹, Г.Н. Сафарова²

¹НИПИнефтегаз,

²Азербайджанский государственный университет нефти и промышленности

Ключевые слова: нефтегазодобыча, системы контроллинга, отраслевые кластеры, концепция развития, управление инвестициями.

Рассмотрены возможности совершенствования существующей структуры управления с внедрением промышленных кластеров. Предполагается, что предлагаемый новый секторный кластер поможет значительно сократить управленческие расходы в SOCAR, минимизировать остаточную добычу и потери, целевые инвестиции и доходы в комплексе, создаст мобильные человеческие ресурсы, даст возможность успешно реализовать экологические программы, объединить дублирующие органы управления и сэкономить на фонде комиссионных и т.д.

Perspectives of improving existing infrastructure of management in oil-gas production with application of industrial clusters

Z.A. Guliyev¹, G.N. Safarova²

¹"Oil-Gas Scientific Research Project" Institute,

²Azerbaijan State University of Oil and Industry

Keywords: oil-gas production, control systems, field clusters, development concept, investment management.

The paper reviews the perspectives of improvement of existing structure of management with the implementation of industrial clusters. It is supposed that offered new field clusters will allow to significantly decreasing management costs in SOCAR, as well as to minimize production of residual reserves and losses, special purpose investments and income in a whole, will create mobile human resources and enable to successfully conduct ecological programs, to unite duplicated management bodies and cut down expenses in commission stock etc.

Keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoymuş neft-qaz sənayesinin son iyirmi ildə sürətli inkişafı ölkə iqtisadiyyatına böyük məbləğdə xarici investisiyaların cəlb edilməsinə təkan vermiş, yeni qaz yataqlarının aşkar edilməsi isə Azərbaycanı neft ixrac edən ölkədən qaz ixrac edən ölkəyə çevirmişdir. Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda hasil edilən neft və qazın dünya bazarlarına nəqli sahəsində uğurlu nailiyyətlər nəticəsində 1999-cu ildən başlayaraq əldə edilən mənfəət neftinin və qazın ixracı ölkəyə xarici valyutanın davamlı daxil olmasına imkan vermişdir. Ölkədə bərqərar olan makroiqtisadi sabitliyin qorunması, gəlirlərin bir hissəsinin gələcək nəsillər üçün saxlanması ilə yanaşı, onlardan indiki nəslin rifahının yüksəldilməsi üçün istifadə edilməsi, qeyri-neft sektorunun inkişafının stimullaşdırılması və iqtisadiyyatın tarazlı inkişafının təmin edilməsi neft və qaz gəlirlərinin idarə olunması üzrə uzunmüddətli strategiyanın qəbul edilməsi zərurətini gündəmə gətirmişdir. Qloballaşan dünyada davam edən iqtisadi və maliyyə böhranı, neftin qiymətinin son 10 il ərzində kəskin artıb-azalması şəraitində bu vacib sənaye sahəsinin gəlirlərinin proqnozlaşdırılması, onun inkişaf strategiyasının müəyyən edilməsi, makroiqtisadi göstəricilərə təsirinin qiymətləndirilməsi tədqiq edilən problemin aktuallığını sərtləşdirmişdir.

Məsələnin qoyuluşu və nəticələrin təhlili

Məlumdur ki, neft və qaz gəlirlərinin idarə olunması üzrə uzunmüddətli strategiya 2005–2025-ci illəri əhatə edir və bu müddət ərzində həmin gəlirlərdən istifadənin əsas prinsipləri və

funksiyaların NQÇİ-lərə verilənin vacibliyini ön plana çəkir. Araşdırmalar göstərir ki, NQÇİ-lərin işinin fasiləsizliyinə təminat yaradan energetika, mexanika və texniki şöbələr, eləcə də mühəndis-texnoloji xidməti həm "Azneft" İB-nin aparatında, həm də NQÇİ-lərdə eyni funksiyaları yerinə yetirir. Bu uyğunsuzluğu aradan qaldırmaq və əzafə xərclərə yol verməmək üçün birləşmiş idarə aparatında həmin şöbələrin ləğv edilməsi və onların əvəzində koordinator statusunda olan, yüksək iş stajına və ixtisasa malik mütəxəssislərin saxlanması yüksək iqtisadi səmərə verə bilər. Nəticədə, "Azneft" İB funksional idarə orqanından məqsədlə iri layihələrə rəhbərlik edən, iqtisadi islahatlarla məşğul olan və sahənin strateji idarə edilməsi məsələlərini operativ icra edən mobil qruplardan ibarət struktura çevriləcəkdir. Birləşmə belə strukturun yaradılması ilk növbədə öz fəaliyyətini strateji inkişafa, kadr hazırlığının təşkilinə, istehsalın texniki silahlanmasına yönəldəcək və birlik üzrə

işçilərin optimal sayı təmin ediləcəkdir.

Nəticə

1. Ölkədə neft hasilatının tədricən azalması SOCAR-da optimal xərcə əsaslanan idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac duyulur. Bu səbəbdən neft-qaz kompleksində "klaster" idarəetmə strukturunun yaradılması zərurəti ön plana çəkilmişdir.

2. Təvsiyə edilən "sahə klasteri" strukturunun yaradılması mövcud idarəetmə strukturuna çəkilən xərclərin ən azı 30 % azalmasına imkan verəcəyi proqnozlaşdırılır.

3. "Azneft" İB və onun tabeliyində olan NQÇİ-lərdə təkrarlanan funksiyaları yerinə yetirən funksional və köməkçi sexlərin, oxşar profilili NQÇİ-lərin birləşdirilməsi işçilərin sayı, idarəetmə xərcləri, eləcə də enerji və nəqliyyat xərclərinin azaldılması hesabına ildə 15–16 mln. man. vəsaitə qənaət etmək mümkündür.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Əliyev T.N., Babayev M.T. Neft-qaz sənayesi müəssisələrinin iqtisadi potensialı. – Bakı: Azərneft, 2003, 264 s.
2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 dekabr 2012-ci il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan-2020: gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyası. Bakı, "Xalq" qəzeti, 2012.
3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 26 dekabr tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında sənayenin inkişafına dair 2015-2020-ci illər üçün Dövlət Proqramı". Bakı, "Xalq" qəzeti, 2014.
4. Porter M. San Diego: Clusters of Innovation Initiative. Cambridge, MA: Monitor Group, 2003./ http://www.isc.hbs.edu/pdf/COI_SanDiego.pdf.
5. Алиев Н.А. Нефть и нефтяной фактор в экономике Азербайджана в XXI веке. – Баку: "Letterpress", 2010, 244 с.
6. Кулиев З.А. Развитие нефтегазового комплекса и его влияние на социально-экономический рост Азербайджана. Материалы VII Международной НПК на тему "Роль и значение интеллектуальной собственности в инновационном развитии экономики". – Киев: ИИС, 2015, с.163-166.

References

1. Aliyev T.N., Babayev M.T. Neft-qaz sənayesi müəssisələrinin iqtisadi potensialı. – Bakı: Azərneft, 2003, 264 s.
2. Azerbaijan Respublikası Prezidentinin 29 dekabr 2012-ci il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan-2020: gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyası. Bakı, "Xalq" qəzeti, 2012.
3. Azerbaijan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 26 dekabr tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında sənayenin inkişafına dair 2015-2020-ci illər üçün Dövlət Proqramı". Bakı, "Xalq" qəzeti, 2014.
4. Porter M. San Diego: Clusters of Innovation Initiative. Cambridge, MA: Monitor Group, 2003./ http://www.isc.hbs.edu/pdf/COI_SanDiego.pdf.
5. Aliyev N.A. Neft i neftyanoy faktor v ekonomike Azerbaidzhana v XXI veke. – Bakı: "Letterpress", 2010, 244 s.
6. Kuliyev Z.A. Razvitiye neftegazovogo kompleksa i yego vliyanie na sotsial'no-ekonomicheskiy rost Azerbaidzhana. Materialy VII Mezhdunarodnoy NPK na temu "Rol' i znachenie intellektual'noy sobstvennosti v innovatsionnom razvitiye ekonomiki". Kiev: IIS, 2015, s. 163-166.